

Vydává Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd ve spolupráci s Českou národní bankou a Ministerstvem financí ČR prostřednictvím A.L.L. production, s.r.o., Praha

© UK Praha, Fakulta sociálních věd

Published by Charles University, Prague, Faculty of Social Sciences, in cooperation with the Czech National Bank and the Ministry of Finance of the CR, through the A.L.L. production, Ltd., Prague

© Charles University, Prague, Faculty of Social Sciences

Časopis je dokumentován v Social Science Citation Index (<http://www.isinet.com/>) a v elektronické verzi indexu EconLit (<http://www.econlit.org/>).

The journal is monitored by the Social Science Citation Index (<http://www.isinet.com/>) and the electronic EconLit index (<http://www.econlit.org/>).

OBSAH

**Sborník synopsí referátů
pro 1. výroční konferenci
České společnosti ekonomické
Praha – listopad 2000**

(podrobný obsah na s. 578)

Do čísla vložen

**Quarterly Economic
and Fiscal Bulletin of the CR
No. 24**

CONTENTS

**Czech Economic Association
Conference 2000:
Papers and Proceedings**

(a detailed list of individual papers and authors on page 579)

The journal contains a separate
**Quarterly Economic
and Fiscal Bulletin of the CR
No. 24**

Toto číslo předáno do sazby: 22. 9. 2000

Souhlas k tisku: 1. 11. 2000

*Autorská práva vykonává vydavatel (viz § 4 zák. 35/1965 Sb. ve znění změn a doplňků). Užití části nebo celku publikovaných textů – vč. publikovaných zpracovaných znění judikátů –, rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem (zejména mechanickým nebo elektronickým) bez výslovného svolení vydavatele je **zakázáno**.*

Redakce prosí autory, aby při předávání příspěvků uváděli celé své jméno, adresu domů i na pracoviště, telefonní, faxové a e-mailové spojení. K příspěvku je nezbytné přiložit anglické a české resumé (o rozsahu maximálně 150 slov). Příspěvek by neměl přesáhnout 25 normovaných rukopisných stran, a to včetně grafů a tabulek. Pro elektronickou podobu prosíme používejte program Word (až do verze 97).

*Redakce předpokládá, že příspěvek nabízený k publikaci v tomto časopise je **originální**, tedy že dosud nebyl nabídnut a bez souhlasu redakce ani nebude nabídnut k publikaci jiné redakci nebo jinému vydavateli. Pokud tomu tak není, prosíme o písemné sdělení této skutečnosti.*

OBSAH

<i>Úvodní slovo editora (Ondřej Schneider)</i>	580
BENÁČEK, Vladimír: Faktory odklonu a tvorby českého zahraničního obchodu na hlavních teritoriích v období 1993–97	582
BRANDMEIER, Michael: Outsourcing, zahraniční obchod a zaměstnanost v ČR	584
CAHLÍK, Tomáš: Analýza trhu nových myšlenek ekonomické vědy	586
CZESANÝ, Slavoj: Kontexty vývoje české ekonomiky v 90. letech	588
ČÁBELKOVÁ, Inna: Překážky vstupu na trh, korupce a vydírání v kontextu ekonomické transformace	590
ČERVENKA, Matouš: Možnosti a meze ekonomického růstu v ČR v kontextu růstové empirie	592
ČÍŽEK, Pavel: Robustní odhady v regresních modelech s binárními či omezenými závislými proměnnými	593
GILLMAN, Max – KEJAK, Michal – VALENTINYI, Akos: Nelinearita inflačně-růstovo- vého efektu	595
HALADA, Petr: Alternativní daňový systém	597
HAM, John – JURAJDA, Štěpán – TERRELL, Katherine: Realokace pracovních míst v soukromém a státním sektoru v průběhu ekonomické transformace v ČR	598
HANOUSEK, Jan – FILER, Randall K.: Output Changes and Inflationary Bias in Transition	600
HOLUB, Tomáš: Inflační výchylka v měnové politice: její „mikrozaklady“ z pohledu nové politické ekonomie	602
HORNIAČEK, Milan: Rekursivní C-jádro koaliční hry s prolínajícími se generacemi hráčů a externalitami	605
IZÁK, Vratislav: Nákladové tlaky a česká inflace	607
JINDŘICHOVSKÁ, Irena – RHYS, Huw: Otevírání investičních fondů v ČR	609
KOČENDA, Evžen: Neparаметrický test iid	612
KOMÁREK, Luboš: Delegování a cíle centrálních bankéřů z pohledu ekonomické teorie ..	614
KOTLÁN, Viktor – MACHÁČEK, Martin: EMU v ohrožení: hledá se lék	616
KREJČÍ, Hana: Politická moc jako motivace stran při formování vlády	618
LÍZAL, Miroslav: Liberalizace v síťových odvětvích ve světle vstupu do EU	620
MAHADEVA, Lavan – ŠMÍDKOVÁ, Kateřina: Jaké je optimální tempo snižování inflace pro českou ekonomiku?	622
MANDEL, Martin – TOMŠÍK, Vladimír: Empirická verifikace modelu efektivní tržní klasifikace v podmínkách ČR	624
MARCINČIN, Anton: Reforma správy obchodních společností na Slovensku	627
MEJSTRÍK, Michal: Správa obchodních společností a jejich chování	629
MORA, Marek: Politické riziko v důchodové politice	631
MŮNICH, Daniel – ŠVEJNAR, Jan – TERRELL, Katherine: Výnosy z lidského kapitálu v době komunistických mzdových tabulek a během přechodu na tržní ekonomiku	633
PODPIERA, Richard: Efektivnost finančních trhů v tranzitivních ekonomikách – případ makroekonomických informací	635
SCHNEIDER, Ondřej – DRÁBEK, Zdeněk: Česká rozpočtová politika: na vládě nezáleží? 638	
SOUKENÍK, Karel: Společná zemědělská politika: hra národních zájmů a hospodářských možností	640
ŠAROCH, Stanislav: Vývoj cen dlouhodobých aktiv v ČR	642
ŠIROKÝ, Jan: Teoretické a praktické aspekty případného zavedení nových institutů do konstrukce daní z příjmů – Příklad negativní důchodové daně	644
TRÍSKA, Dušan: Majetkový podíl na smlouvě: jeho převoditelnost a hodnota	646
TURNOVEC, František: Kdo jsou „principals“ a kdo „agents“? – Leontiefovský model vlastnických vztahů	648
ZAJAC, Jaroslav: Simulácie ekonomického rastu na základe multisubjektového prístupu ..	651

CONTENTS

<i>An introductory note from the editor (Ondřej Schneider)</i>	580
BENÁČEK, Vladimír: Czech Foreign Trade Flows	582
BRANDMEIER, Michael: Outsourcing and German Foreign Trade with the Czech Republic	584
CAHLÍK, Tomáš: The Marketplace of New Economic Ideas	586
CZESANÝ, Slavoj: Czech Economic Policy in the Nineties	588
ČÁBELKOVÁ, Inna: Entry Restrictions, Corruption and Extortion in the Context of Transition	590
ČERVENKA, Matouš: Possibilities and Limits of Economic Growth in the CR	592
ČÍZEK, Pavel: Robust Estimation with Discrete and Limited Dependent Variables	593
GILLMAN, Max – KEJAK, Michal – VALENTINYI, Akos: Non-linearity in the Inflation-Growth Effect	595
HALADA, Petr: An Alternative Tax System	597
HAM, John – JURAJDA, Štěpán – TERRELL, Katherine: Job Destruction in the Private and Public Sector during the Transition to a Market Economy: Evidence from the CR	598
HANOUSEK, Jan – FILER, Randall K.: Output Changes and Inflationary Bias in Transition	600
HOLUB, Tomáš: The Inflationary Bias in Monetary Policy: Some New Political Economy „Micro foundations“	602
HORNIAČEK, Milan: Recursive Core of a Coalitional Olg Game with Externalities	605
IZÁK, Vratislav: Cost Pressures and Czech Inflation	607
JINDŘICHOVSKÁ, Irena – RHYS, Huw: The Opening of Investment Funds in the CR	609
KOČENDA, Evžen: A Nonparametric Test of iid	612
KOMÁREK, Luboš: The Delegation and Targets of Central Bankers	614
KOTLÁN, Viktor – MACHÁČEK, Martin: EMU Endangered: In Search for a Cure	616
KREJČÍ, Hana: Power Seeking as a Political Motivation in Cabinet Formation	618
LÍZAL, Miroslav: Utility Sector Liberalization and the EU Membership	620
MAHADEVA, Lavan – ŠMÍDKOVÁ, Kateřina: What Is the Optimal Disinflation Path to Be Targeted in the Czech Economy?	622
MANDEL, Martin – TOMŠÍK, Vladimír: Empirical Verification of the Principle of Effective Market Classification in Terms of the CR	624
MARCINČIN, Anton: Corporate Governance Reform in Slovakia	627
MEJSTRÍK, Michal: Corporate Governance and the Behavior of Corporations	629
MORA, Marek: The Political Risks of Pension Reform	631
MÜNICH, Daniel – ŠVEJNAR, Jan – TERRELL, Katherine: Returns to Human Capital during the Economic Transition	633
PODPIERA, Richard: Efficiency of Financial Markets in Transition: The Case of Macroeconomic Data Releases?	635
SCHNEIDER, Ondřej – DRÁBEK, Zdeněk: Czech Fiscal Policy: One Size Fits All?	638
SOUKENÍK, Karel: Common Agricultural Policy: A Game of National Interests and Economic Constraints	640
ŠAROCH, Stanislav: Price of Long-term Assets	642
ŠIROKÝ, Jan: Income Tax Reform – The Example of Negative Income Tax	644
TRÍSKA, Dušan: Property Share of a Contract: Its Transferability and Value	646
TURNOVEC, František: Who are the Principals and Who are the Agents? – A Leontief-type Model of Ownership Structures	648
ZAJAC, Jaroslav: Agent-based Simulation of Economic Growth	651

Faktory odklonu a tvorby českého zahraničního obchodu na hlavních teritoriích v období 1993–97

Vladimír BENÁČEK – Univerzita Karlova, FSV, Institut ekonomických studií
(e-mail: benacek@mbox.fsv.cuni.cz)

Cílem studie je zjistit pomocí ekonometrické analýzy, jaké ekonomické faktory ovlivňují změnu teritoriálně-komoditní struktury českého zahraničního obchodu. Předpokládá se, že za uvedenými změnami se skrývají změny v konkurenční schopnosti české domácí výroby ve vztahu ke světu. Problém jsme definovali na výrobní struktuře výroby pro export a na podobné struktuře dovozů v období 1993–97, přičemž data jsou tříděna podle statistik SITC získaných z databáze OSN. Úvažuje se přitom vztah domácí výroby a obchodu ke konkurenci na třech hlavních partnerských teritoriích: EU, země CEFTA a zbytek světa. Podle ekonomické teorie integrace jsme rozlišovali mezi dvěma rozdílnými strategiemi: odklonem obchodu (tj. jeho přesunem mezi teritorii) a tvorbou obchodu. Každá z nich má odlišný dopad na domácí ekonomiku, přičemž největší přínos představuje tvorba obchodu.

Konkurenční schopnost lze ze strany výroby zvýšit buď nižšími náklady (a tím i nižšími cenami, než jaké má konkurence), nebo vyšším užitekem (tj. kvalitou). První parametr lze také ovlivnit zvětšením znehodnocením kurzu. Ze strany institucionálního uspořádání lze konkurenční schopnost ovlivnit výší cel, dotacemi nebo získáním tržní síly.

Základní specifikaci ekonometrických modelů dovozních a vývozních funkcí jsme odvodili z ekonomických teorií obchodu a teorie protekcionismu. Změny toků českých dovozů (M) jsme testovali v závislosti na následujících faktorech:

$$M_{ijt} = \Phi_j^M(Y_t, PM_{ijt} / PD_{it}, M_{ijt-1}, R_t, T_{ijt}, S_{it}, FDI_{it}, \varepsilon_{ijt})$$

kde:

i = 1, 2, ..., 61 jsou komoditní skupiny v 2místné klasifikaci SITC;

j = tři teritoria (EU, CEFTA a zbytek světa);

t = roky 1993 až 1997;

Y_t = český HDP;

PM_{ijt} = jednotkové ceny dovozu (představují je ceny jedné tuny výrobků);

PD_{it} = jednotkové ceny domácí výroby;

R_t = reálný měnový kurz;

T_{ijt} = úroveň cel;

S_{it} = implicitní dotace (jako proxy veličinu jsme zvolili čistou zadluženost podniků);

FDI_{it} = přímé zahraniční investice;

ε_{ijt} = náhodný člen.

Velice obdobným způsobem (s výjimkou cel) je definována vývozní funkce:

$$X_{ijt} = \Phi_j^X(Y_t, PD_{it} / PM_{ijt}, X_{ijt-1}, R_t, S_{it}, FDI_{it}, \varepsilon_{ijt})$$

Vzhledem k tomu, že jednotkové ceny domácí výroby neexistují, nahradili jsme je v obou případech jednotkovými cenami vývozu (PX_{ijt}). Zvolené relativní ceny charakterizují spíše relativní poměry v kvalitě výrobků než nákladové charakteristiky.

Studie dochází k závěru, že u importů jsou ve většině případů uvedené faktory sta-

tisticky významné, přičemž hladina významnosti roste s tím, jak dokonalé jsou trhy, s nimiž obchodujeme. Trhy EU se jednoznačně prosazují jako trhy, které nabízejí účastníkům obchodu vyšší ekonomické efekty. Tím se stávají přirozenými cíli jak odklonu, tak i tvorby obchodu. Závislost českých exportů na zvolených faktorech je výrazně nižší, než je tomu u importů. Je zřejmé, že zde byl vývoj silně poznamenán chaotickým stavem nabídkové strany výroby a mnohé exporty byly uskutečnány, aniž k tomu existovaly vhodné ekonomické podmínky. Testy pro jednotlivé roky však dokládají, že s postupem času se stabilita českého exportního prostředí zvyšovala a vývozy se stávaly více závislými na ekonomických faktorech konkurenční schopnosti.

Významné je zjištění, že závislost českého obchodu vůči národnímu důchodu je mimořádně vysoká ve vztahu k EU. Pružnosti relativních cen jsou vždy výrazně nižší než u cen jednotkových. Navíc jejich koeficient u dovozu z EU je paradoxně kladný, což obojí signalizuje problémy s kvalitou české domácí výroby a s využíváním lidského kapitálu jako faktoru s komparativní výhodou. Vazba mezi intenzitou obchodu a HDP je mnohem slabší se zeměmi CEFTA. Podobně je méně výrazný význam jejich relativních cen, přestože znaménko této proměnné je u dovozů z tohoto teritoria ekonomicky „správné“, tj. negativní.

Pro další postup analýzy je důležitý fakt, že po vypuštění zpožděné proměnné dovozu a vývozu z našich testů zbývající teoreticky relevantní exogenní proměnné, ačkoli jsou ve většině případů statisticky významné, ponechávají nejméně 80 % odchylek závisle proměnné od průměru bez vysvětlení. To znamená, že až příliš značná část změn obchodu jde proti směru ekonomické teorie. Tento jev by mohl vzniknout buď tím, že data obsahují příliš velké množství chyb, nebo tím, že ekonomické subjekty české výroby a obchodu jsou nehomogenní, např. mají odlišné motivy na straně vývozu nebo dovozu. To by mohlo být způsobeno neukončenou transformací (restrukturalizací) u značné části pozorovaného vzorku. Z tohoto důvodu jsme považovali za vhodné aplikovat na uvedený problém v další etapě výzkumu robustní metodu odhadu. Výhodou této metody je, že je schopna separovat z dat ty segmenty (např. komoditní skupiny nebo období), u nichž jsou odchylky vůči racionálnímu chování systematické. To umožňuje získat odhady toho, jak se v daném období měnila kvalita českého ekonomického prostředí.

SUMMARY

JEL Classification: F13, F14, F21

Keywords: export – import – competitiveness – prices

Czech Foreign Trade Flows

Vladimír BENÁČEK – Institute of Economic Studies, Faculty of Social Sciences, Charles University, Prague

The aim of this paper is to delineate the determining factors behind changes in Czech trade flows 1993 to 1997. The analysis is based on econometric hypothesis testing by using the export and import functions in SITC 2-digit commodity breakdown and the option to trade with three alternative regions. Policy implications and predictions related to the process of EU enlargement are also among the aims of this study. Export and import flows were regressed against the following explanatory variables: the GDPs of the importing countries, unit prices of imports relative to domestic unit prices, real exchange rates, tariffs, implicit subsidies, and foreign direct investment. The structure of Czech imports, especially from the EU, was found to be more consistent with the assumptions of the economic theory than the case of Czech exports.